

Деветнайсета глава

Минаха няколко месеца от сватбата. Изворът на парите, които в началото се харчеха без сметка, започна да пресъхва. И отново настана сезонът на кавгите.

Явно личеше, че Шевкет е в голямо затруднение. В някои сутрини бягаше от къщи, без да оставя дневни на майка си, караше някой да отпрати идващите от време на време кредитори под предлог, че го няма. Домашните отново бяха започнали да се карат – един ден Ферхунде се ядосваше и крещеше; друг – Лейля и Неджля правеха опити да се самоубиват; понякога Айше се разплакваше.

Хайрие ханъм, която се отнасяше изключително меко и мило с всички, освен със съпруга си, по време на кавгите сновеше между едните и другите и ги молеше да се сдобрят.

Мизерията им бе стигнала до краен предел. Много дни се случваше да не се отопля-

ват, да не закъкри тенджерата на печката. Всички, с изключение на Ферхунде, която винаги съумяваше да скрие в шкафчето си конфитюри и консерви сардела, залъгваха stomасите си в някой ъгъл на къщата с комат хляб, маслини, сирене, пастърма, и в студените нощи се завиваха презглава с юрганите без калъфи.

Обаче зададяха ли се дните за прием, всичко коренно се променяше. Цялото семейство заживяваше в мир и сговор, със засмени лица трескаво започваха обща работа: Някой помъкваше масата към мястото за приеми, друг почваше да зашива нещо, трети закърпваше износените пети на чорапите, някой гладеше, Айше оформяше гирлянди от цветна хартия за хвърчила с един стар перфоратор.

Хайрие ханъм отново запретваше ръкави и влизаше в кухнята, където от стари франзели правеше сандвичи с маргарин и с остатъци от сирене. Горката жена вече бе изкусна майсторка в тази работа, досущ като в бюфет на казино. От лъжица чер хайвер с малко маслини и чревца от сардела тя докарваше разкошен хайвер. Смесваше изгнилите плодове с остатъка от питиета в дъното на чашите от минали приеми и сваряваше божествен ликьор.

Тези жени, които само до вчера си скубеха косите, готови дори да си издерат очите,

сега усмихнати и доволни лакираха ноктите си, с пинсета оформяха вежди една на друга, зашиваха това-онова и си помагаха.

Едно от нещата, които Али Ръза бей не можеше да проумее, бе как, гърчейки се на дъното на мизерията, бяха готови да се разкъсат, а настъпеше ли време за развлечения, забравяха за всичко. Веселяха се и сякаш нищо не се бе случило.

Значи децата му се бяха превърнали в безчувствени, необидчиви същества и живеяха като цигани.

Винаги, когато Али Ръза бей понечваше да възрази нещо, отговорът бе готов и все един и същ:

– Ами какво да правим, да не би да ни е приятно. Време е момите да се задомят...

С този довод Хайрие ханъм започна да представя и гостите пред самия Али Ръза бей.

– Вместо да се вреш като невестулка по таваните..., ела, покажи се пред хората. Сред гостите има такива, които заглеждат Лейля и Неджля. Нали си им баща? Нали ти ще кажеш последната дума? Поговори с тях, по-старай се да разбереш що за хора са, виж какви са им нравите. То така и не изпълни нищо от бащините си задължения, поне това направи...

Али Ръза бей бе наясно, че тези думи не бяха съвсем неверни. Не му бе времето да

се нацупи и да се оттегли в някой ъгъл. Колкото и да е, Лейля и Неджля бяха негови дъщери.

Щом сред посетителите има кандидати да се женят за дъщерите му, негов дълг бе да избере двама почтени от тях. Без друго в момента не виждаше друг начин да възпре децата си да не пострадат посред бял ден, трябваше да се намеси. И Али Ръза бей за тяхно благо прие и се примири и с тази неволя.

Вечер преди приемите и той се подготвяше в някое кътче като актьор преди излизане на сцена. Излъскваше обувките си, изрязваше с ножица висналите от крачолите на панталона му кончета, прикриваше старателно скъсаното по ризата си под вратовръзката, изчеткваше косата и брадата си.

Когато Али Ръза бей се появеше в салона в оня достолепен вид, с който преди се показваше пред управителния съвет, момичетата притичваха към него, размахвайки голите си ръце, подаващи се като криле от лъскавите им рокли и разглезено се провикваха:

– Татенце, миличък... – прегръщаха го и се гушкаха до него на фотьойла. Носеха му бисквитки и сандвичи, които слагаха почти насила в устата му.

Какво подло двуличие бе това спрямо гостите! На Али Ръза бей му се струваше, че

дъщерите му са актриси, които допреди миг са се гаврели със стария актьор зад кулисите, но сега след като завесата е вдигната, те вече се надпреварват да го ухажват и целуват, защото ролите им го изискват, и това го караше да се отвращава както от тях, така и от себе си. Но какво можеше да направи, заставен бе да издържи и на това, както на толкова други неща. Все пак знаеше ли се – играейки комедията „Щастливо семейство“, може би щеше да намери кандидати за женитба. Но сам със съжаление отчиташе, че сред множеството мъже, които навестяваха дома му, нямаше нито един що-годе приемлив.

Младежи от улицата по на осемнайсет–двайсет години, невъзпитани, прости, нахакани... Разни хулигани, които с потресаващо безочие говореха за комар, за сутеньорство, за трикове на борсата и в търговията, за големите наследства, които ламтяха да получат с нетърпение... Бледи, подпухнали лица на алкохолици, наркомани. Друга част бяха старите лисици, които се промъкваха в семействата само и само за да блудстват с понаивните момичета.

Али Ръза бей отдавна бе съзрял истинската им същност, при все че се свиваше в ъгъла и се преструваше, че нищо не забелязва, но гледайки как дъщерите му се закачат и фамилиарничат с тях, сърцето му се свиваше и потъваше вдън земя от срам.

Положението на Шевкет в тези веселби бе много по-тягостно от това на другите. По всичко личеше, че горкото момче постоянно се измъчва от угризения. Каква полза обаче, щом не можеше по никакъв начин да се спаси от капана, в който сам бе влязъл. Шевкет не можеше никак да приеме присъствието на Али Ръза бей сред тези гости. Понякога, когато се оказваха очи в очи, и той свеждаше виновно поглед, сякаш всеки момент щеше да промълви: „Прости ми, че те докарах до това положение. Извинявай!“

Една вечер младият мъж под някакъв измислен предлог изведе баща си в дворчето, наведе се и прошепна на ухото му: „Скъпи татко, съжали ме и не оставай сред тях“ – и изтича без да изчака отговор.